

Θέμα: Προοδευτική Διακυβέρνηση - Πολιτική για τη διαφορετικότητα

Γενικές σκέψεις

1. Η διαφορετικότητα φαίνεται να απειλείται στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, με την ομογενοποίηση των επικοινωνιακών πρακτικών και προτύπων που συνοδεύουν την τελευταία (ενιαία γλώσσα, ενιαίοι κώδικες, άρα και υιοθέτηση κοινών προτύπων σε βάρος των ιδιαιτεροτήτων κάθε πολιτισμού). Η σχέση “διαφορετικότητα v/s παγκοσμιοποίηση” πρέπει να αλλάξει, κυρίως με το επιχείρημα του ότι η επικοινωνία έχει εξ ορισμού νόημα περισσότερο μεταξύ των διαφορετικών και όχι μεταξύ των ομοίων. Άρα η διατήρηση του διαφορετικού αποτελεί τελικά όρο για μια κοινωνία που απελευθερώνεται από τα δεσμά του εθνικού, οικονομικού, τεχνολογικού, πολιτισμικού απομονωτισμού και προάγει την επικοινωνία σε όλα της τα επίπεδα. Η επικοινωνία στο πλαίσιο μιας ισοπεδωτικής ομοιομορφίας θα οδηγούσε σε μια μηχανιστική κοινωνία, μια κοινωνία “ρομπότ”, στην οποία η αυτονομία του ατόμου δεν θα είχε πια θέση.

2. Η παρατήρηση αυτή οδηγεί στο εξής συμπέρασμα: ενώ στο παρελθόν η διαφορετικότητα ήταν αποτέλεσμα του απομονωτισμού, επομένως στοιχείο δεδομένο της κοινωνικής συγκρότησης, σήμερα αποτελεί προνομιακό αντικείμενο πολιτικής, θα υπάρξει μόνον αν το θελήσουμε, δεν είναι δηλαδή δεδομένη. Θα υπάρξει μάλιστα μόνον αν το θελήσει μια προοδευτική πολιτική που πιστεύει στην ατομική και τη συλλογική αυτονομία. Η νεοφιλελεύθερη πολιτική ευνοείται περισσότερο από την καταθλιπτική ομοιομορφία του homo economicus, που δεν διαμεσολαβείται από συγκεκριμένα πολιτισμικά πρότυπα.

Τρόποι ενθάρρυνσης του σεβασμού της διαφορετικότητας

1. Πολιτισμική διαφορετικότητα/κοσμοπολιτισμός

i) Ο σεβασμός της διαφορετικής κουλτούρας υπάρχει ήδη ως αρχή σε διεθνή κείμενα (βλ. π.χ. Συνθήκη του Άμστερνταμ). Η αρχή αυτή θα πρέπει να εξειδικευθεί με την εσωτερική νομοθεσία κάθε κράτους - μέλους.

ii) Πρέπει να υπάρξει ένα κριτήριο για το όριο πέρα από το οποίο η διαφορετικότητα μετατρέπεται σε απομονωτισμό. Αφετηρία ενός τέτοιου προβληματισμού είναι ότι *η διαφορετικότητα πρέπει να υπηρετεί την επικοινωνία* στο πλαίσιο ενός κοινού χώρου συμβίωσης. Την υπερασπιζόμαστε γιατί εμπλουτίζει τη γνώση και την εμπειρία μας για τον κόσμο, γιατί μας ανοίγει νέες δυνατότητες, όχι για να χωρίσουμε από τον “άλλο”. Το κριτήριο αυτό θα είναι βέβαια πολύ γενικό, αλλά δεν θα πρέπει να είναι εντελώς αόριστο. Θα πρέπει επίσης να διέπει όλες τις εθνικές νομοθεσίες. Είναι σαφές, π.χ. ότι ρατσιστικά, φασιστικά ή παρόμοια πολιτισμικά πρότυπα πρέπει ρητά να αποκλείονται.

iii) Πρέπει να προωθηθούν εκπαιδευτικά προγράμματα προβληματισμού για την πολιτισμική διαφορετικότητα, και αν είναι δυνατόν να διενεργούνται σε πολυπολιτισμικό κοινό παιδιών. Δεν έχει, γενικά, νόημα η ανάπτυξη ανάλογων πολιτικών, όταν αυτές απευθύνονται σε “ομοιογενές” πολιτισμικό κοινό.

iv) Η ενθάρρυνση του κοσμοπολιτισμού πρέπει να συνδέει τη διαφορετικότητα με την προσωπική αυτονομία. Επομένως, χρειάζεται να αποδεσμευθούν οι δράσεις από σωματεία, οργανώσεις κ.λπ. που προωθούν λογικές πολιτισμικής “υπεροχής” και τελικά απομονωτισμού και να συνδεθούν, αντίθετα, με Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται ιδίως στον χώρο των δικαιωμάτων.

v) Χρειάζεται να αναλάβουν πρωτοβουλίες οι ανεξάρτητες Εθνικές Επιτροπές για τα Δικαιώματα.

2. Εθνική/θρησκευτική διαφορετικότητα

i) Πρέπει να ελεγχθεί η νομοθεσία και να εκκαθαρισθεί από κατάλοιπα εθνικού και θρησκευτικού απομονωτισμού.

ii) Πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες, ιδίως σε συνεργασία με Μ.Κ.Ο., για το διάλογο και την ανάπτυξη κοινών δράσεων σε κοινωνικά ευαίσθητους τομείς από εκπροσώπους όλων των γνωστών θρησκειών και δογμάτων.

iii) Ιδίως η θρησκευτική διαφορετικότητα συνδέεται συχνά με την πρακτική κλειστών ομάδων, που λειτουργούν ουσιαστικά χωρίς να σέβονται την αυτονομία των μελών τους. Αυτές οι ακραίες εκδηλώσεις “φονταμενταλιστικής” έμπνευσης πρέπει να

αποθαρρυνθούν με κατάλληλη αναμόρφωση της διδασκαλίας των θρησκευτικών στο σχολείο (επιμονή στη σύνδεση της θρησκευτικής ελευθερίας με τα άλλα θεμελιώδη δικαιώματα και τη δημοκρατία).

3. Πολιτικές μετανάστευσης

i) Πρέπει να διευκολυνθεί η απόκτηση ιθαγένειας (ιδίως από όσους ζουν με οικογένεια στη χώρα υποδοχής).

ii) Πρέπει η ιθαγένεια να αποκτάται αυτόματα από μετανάστες “δεύτερης γενιάς”.

iii) Πρέπει να υιοθετηθούν χάρτες με δικαιώματα των μεταναστών στις εθνικές νομοθεσίες, αλλά και στο επίπεδο του διεθνούς δικαίου.

iv) Στα εργατικά σωματεία πρέπει να εξασφαλισθεί συμμετοχή των μεταναστών εργατών με ποσόστωση.

v) Είναι ανάγκη να εξασφαλιστεί ένα *minimum* πολιτικών δικαιωμάτων για τους νόμιμους μετανάστες, ιδίως των δικαιωμάτων εκλέγειν και εκλέγεσθαι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Αθήνα, 14 Δεκεμβρίου 2000